

Kaksi kuivaniemelmäistä teloitettiin Kemissä 1918

Vuoden 1918 tapahtumat Kuivaniemellä poikkeavat monesta muusta Pohjois-Suomen pienestä kunnasta siinä, että tilanne kärjistyi muita enemmän ja johti punaisten johtomiesten teloituksiin.

Kuivaniemellä koettiin samat vaiheet kuin Väinö Linnan Pentinkulmalla: Sosialismin tulo, työväestön, torppareiden ja tilattoman väestön nokkamiesten innostuminen sosialismista, liikkeen muuttuminen kansanliikkeeksi vuoden 1917 aikana, kansanliikkeen valtakausi vuoden 1917 lopulta helmikuun alkuun 1918 ja lopuksi valkoisten voitto ja rankaisutoimet.

Suurin tyytymättömyyden aiheuttaja Kuivaniemellä kuten koko maassa oli elintarvikepula, josta kärsittiin aina ensimmäisen maailmansodan syttymisestä asti vuonna 1914.

Venäjän maaliskuun vallankumouksen jälkeen viljan tuonti Venäjältä loppui ja se pahensi entisestään tilannetta Suomessa. Eriytyisen paha tilanne oli talvella 1917-1918. Kuivaniemellä kuoli nälkään kaikkiaan kuusi ihmistä. Talollisten piti luovuttaa elintarvikkeita jaettavaksi niitä tarvitseville.

Sisällissota syttyi 28. tammikuuta 1918 ja aseet otettiin Kuivaniemelläkin esille. Taisteluja ei kuitenkaan käyty, vaikka suojeluskunta ja työväestön järjestyskaarti olikin perustettu vuoden 1917 lopulla.

Valkoisten valloitettaua Oulun 5. helmikuuta, Kuivaniemen työväestön järjestyskaartiin kuuluneet yrittivät paeta rautatien kautta. Se ei

YLÄKERTA

TAPANI BLOMSTER
tapani.blomster@gmail.com

”Kemiin kerättiin teloitettavaksi Kemin ja Kemin maalaiskunnan lisäksi paikallisilla päätöksillä henkilöitä muistakin kunnista.”

kuitenkaan onnistunut, koska suojeluskunta oli miehittänyt aseman.

Kymmenen työväestön johtomiestä vangittiin, mutta heistä kuusi vapautettiin. Neljälle määrättiin sakkoja ja Jaakko Alho sekä Matti Koskenkorva lähetettiin Kemiin teloitettaviksi. Teloitus pantiin toimeksi 16.2.1918. Perusteena oli maankavallus.

Jaakko Sakari Kehusmaa oli syntynyt 23.8.1876 ja oli kuollessaan 41-vuotias, naimisissa ja hänellä oli yksi lapsi. Jaakko muutti vuosisadan vaihteessa sukunimensä Alhoksi, muutos näkyy kirkonkirjoissa vuodelta 1901. Jaakko oli saanut vaikutteita sosialismista ja työväenaatteesta. Hän oli perustamassa työväenyh-

distystä Kuivaniemelle vuonna 1907.

Kuitenkin hänen tunnettiin Kuivaniemellä ennen kaikkea Paha-Jaakkona, röttelöitsijänä, joka oli muun muassa tuomittu vuonna 1901 puukotuksesta kuritushuoneeseen kolmeksi vuodeksi ja kuudeksi kuukaudeksi.

Kun kuntakokous päätti, että talollisten piti luovuttaa viljaa jaettavaksi nälästä kärsiville, se määräsi aluksi poliisi Ellilän ja Jaakko Alhon tekemään tarkastuksia maataloilla. Tarkastajat vaihdettiin myöhemmin ja uusiksi tarkastajiksi valittiin Antti Hyry-Puuperä ja isoisäni serkku Pekka Aukusti (Aukku) Blomster. Aukkua pidettiin hyvänä miehenä, koska hän ei vienyt kaikkea viljaa vaan jätti siemenviljan.

Jaakko Alho oli näissä toimitissaan erilainen kuin Aukku. Kun ottaa huomioon Jaakon taustan, hänestä löytyi kosolti syitä siihen, että hänet päätettiin passittaa teloitettavaksi. Alhon ja Koskenkorvan teloitamisessa näyttää olleen kiire, koska ne pantiin toimeksi jo kymmenen päivää vangitsemisen jälkeen ja ilman, että he olisivat osallistuneet aseelliseen toimintaan.

Luultavasti asiaa kiirehdyttiin Kuivaniemeltä käsin.

Kemin suojeluskunnan kenttäjoukkojen päätöksellä teloitettiin yhteensä 26 punaista ja kaksi Kemin punakaartin toimintaan osallistunutta venäläistä sotilasta.

Kemiin kerättiin teloitettavaksi Kemin ja Kemin maalaiskunnan lisäksi paikallisilla päätöksillä henkilöitä muistakin kunnista. Alkuun am-

pumiset tapahtuivat Peurasaaren hautausmaalla, myöhemmin Selkäsaarella.

Jaakko Alho on haudattu Kuivaniemelle. Isäni kertoman mukaan Jaakon vaimo ja hänen siskopuolensa, isoäitini Sigrid Aliise, olisivat hakeneet Jaakon ruumiin Kemistä hevosella.

Myöskään Aukku Blomster ei tuntenut oloaan turvalliseksi, sillä hän pakeni helmikuussa 1918 Hannes Blomsterin kanssa Venäjälle Kantalahteen ja liittyi myöhemmin englantilaisten Muurmannin legioonan.

Syksyllä 1919 legioona hajotettiin ja suomalaiset kuljetettiin laivakyydillä kotimaahansa.

Saadakseen Iso-Britannian tunnustuksen itsenäisyydelleen, Suomi joutui suostumaan vaatimukseen, ettei legioonalaisia syytetty niistä toimista, mitä oli tehty Britannian sotilaina.

Aukku palasi Kuivaniemelle vapaana miehenä.

Nyt kun on kulunut 100 vuotta sisällissodasta, tämän ajan tapahtumiakin pitäisi pystyä käsittelemään neutraaleina historiallisina faktoina. Ilman kiihkoa, mutta myös ilman häpeää. Silloin tapahtuneita asioita ei tarvitse unohtaa, mutta on aika unohtaa katkeruus puolien ja toisten.

Kansalaissota on ollut koettelemus, josta Suomi ja suomalaiset ovat selvinneet. ❧

Tapani Blomster on FM, eläkkeellä oleva historian opettaja ja lukion rehtori.